

UNIA EUROPEJSKA

PARLAMENT EUROPEJSKI

RADA

Bruksela, 6 lipca 2017 r.
(OR. en)

2016/0278 (COD)

PE-CONS 23/17

PI 66
CODEC 855

AKTY USTAWODAWCZE I INNE INSTRUMENTY

Dotyczy: DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących lub osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem, oraz w sprawie zmiany dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym

**DYREKTYWA
PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2017/ ...**

z dnia ...

w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących lub osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem, oraz w sprawie zmiany dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 114,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą²,

¹ Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 27.

² Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 6 lipca 2017 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unijne akty prawne w dziedzinie prawa autorskiego i praw pokrewnych zapewniają pewność prawa oraz wysoki poziom ochrony podmiotów uprawnionych, a także stanowią zharmonizowane ramy prawne. Takie ramy przyczyniają się do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz pobudzają innowacyjność, twórczość, inwestycje i produkcję nowych treści, w tym również w środowisku cyfrowym. Ich celem jest również promowanie dostępu do wiedzy i kultury poprzez ochronę utworów i innych przedmiotów objętych ochroną oraz poprzez dopuszczenie wyjątków lub ograniczeń, które leżą w interesie publicznym. Należy zagwarantować właściwą równowagę praw i interesów między podmiotami uprawnionymi a użytkownikami.
- (2) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 96/9/WE¹, 2001/29/WE², 2006/115/WE³ oraz 2009/24/WE⁴ harmonizują prawa podmiotów uprawnionych w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych. W dyrektywach tych, a także w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE⁵, określono wyczerpujący wykaz wyjątków i ograniczeń w odniesieniu do tych praw, które pod pewnymi warunkami dopuszczają korzystanie z treści bez zezwolenia podmiotów uprawnionych, aby osiągnąć określone cele z zakresu polityki.

¹ Dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.U. L 77 z 27.3.1996, s. 20).

² Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167 z 22.6.2001, s. 10).

³ Dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. L 376 z 27.12.2006, s. 28).

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/24/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz.U. L 111 z 5.5.2009, s. 16).

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/WE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych (Dz.U. L 299 z 27.3.1996, s. 5).

- (3) Osoby niewidome, osoby słabowidzące i osoby z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem nadal napotykać liczne bariery w dostępie do książek i innych materiałów drukowanych, które podlegają ochronie na mocy prawa autorskiego i praw pokrewnych. Mając na uwadze prawa osób niewidomych, osób słabowidzących i osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem, uznane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”) oraz w Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (zwanej dalej „konwencją o prawach osób niepełnosprawnych”), należy podjąć działania, aby zwiększyć dostępność książek i innych materiałów drukowanych w dostępnych formatach oraz poprawić obieg tych utworów na rynku wewnętrznym.
- (4) Traktat z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, słabowidzącym i osobom z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem (zwany dalej „traktatem z Marrakeszu”) został podpisany w imieniu Unii w dniu 30 kwietnia 2014 r.¹ Jego celem jest poprawa dostępności i transgranicznej wymiany określonych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w dostępnych formatach dla osób niewidomych, osób słabowidzących i osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem. Traktat z Marrakeszu zobowiązuje umawiające się strony do zapewnienia wyjątków lub ograniczeń dotyczących prawa autorskiego i praw pokrewnych w celu wykonywania i rozpowszechniania kopii określonych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w dostępnych formatach, a także umożliwienia transgranicznej wymiany takich kopii. Zawarcie traktatu z Marrakeszu przez Unię wymaga dostosowania prawa unijnego poprzez ustanowienie obowiązkowego i zharmonizowanego wyjątku w odniesieniu do sposobów korzystania, utworów i beneficjentów objętych zakresem stosowania tego traktatu.

¹ Decyzja Rady 2014/221/UE z dnia 14 kwietnia 2014 r. w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, Traktatu z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, niedowidzącym i cierpiącym na inne zaburzenia odczytu druku (Dz.U. L 115 z 14.4.2014, s. 1).

- (5) Zgodnie z opinią 3/15 Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyjątki lub ograniczenia prawa autorskiego i praw pokrewnych w odniesieniu do wykonywania i rozpowszechniania kopii w dostępnych formatach określonych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, przewidziane w traktacie z Marrakeszu, należy wprowadzić w życie w ramach dziedziny zharmonizowanej mocą dyrektywy 2001/29/WE¹.
- (6) Niniejsza dyrektywa wykonuje w sposób zharmonizowany zobowiązania, które Unia musi wypełnić na mocy traktatu z Marrakeszu w celu zapewnienia spójnego stosowania odpowiednich środków na całym rynku wewnętrznym. W niniejszej dyrektywie należy zatem określić obowiązkowy wyjątek od praw, które są zharmonizowane na mocy prawa Unii i które odnoszą się do sposobów korzystania i utworów objętych zakresem stosowania traktatu z Marrakeszu. Prawa te obejmują w szczególności prawa do zwielokrotniania utworu, jego publicznego komunikowania, publicznego udostępniania, wprowadzania do obrotu i użyczenia, zgodnie z dyrektywami 2001/29/WE, 2006/115/WE i 2009/24/WE, a także związane z nimi prawa przewidziane w dyrektywie 96/9/WE. Ponieważ zakres wyjątków lub ograniczeń wymaganych na mocy traktatu z Marrakeszu obejmuje również utwory w formie dźwiękowej, takie jak książki mówione, obowiązkowy wyjątek przewidziany w niniejszej dyrektywie powinien mieć również zastosowanie do praw pokrewnych.

¹ Opinia Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 lutego 2017 r., 3/15, ECLI:EU:C:2017:114, pkt 112.

- (7) Niniejsza dyrektywa dotyczy osób niewidomych, osób słabowidzących, u których niepełnosprawność wzroku nie może być poddana korekcji w takim stopniu, aby ich funkcja wzroku stała się zasadniczo równoważna z funkcją wzroku osoby bez takiej niepełnosprawności, osób z ograniczoną zdolnością postrzegania lub czytania, w tym także z dysleksją lub wszelkimi innymi ograniczeniami zdolności nauki, które uniemożliwiają im czytanie utworów drukowanych w zasadniczo takim samym stopniu, jak czynią to osoby bez takiej niepełnosprawności, oraz osób, które z powodu niepełnosprawności fizycznej nie są w stanie trzymać książki, posługiwać się nią lub też skupić wzroku bądź poruszać oczami w stopniu umożliwiającym normalne czytanie, o ile w związku z takimi ograniczeniami lub niepełnosprawnościami osoby te nie są w stanie czytać utworów drukowanych w zasadniczo takim samym stopniu jak osoby bez takich ograniczeń lub niepełnosprawności. Niniejsza dyrektywa ma zatem na celu poprawę dostępności książek, w tym książek elektronicznych, czasopism, gazet, magazynów oraz innych tekstów pisanych, notacji, w tym zapisu nutowego, oraz innych materiałów drukowanych, w tym również w formie dźwiękowej, cyfrowych lub analogowych, internetowych lub pozainternetowych, w formatach, dzięki którym te utwory i inne przedmioty objęte ochroną stają się dostępne dla tych osób zasadniczo w takim samym stopniu jak dla osób bez takiego ograniczenia lub niepełnosprawności. Do dostępnych formatów należą na przykład: druk alfabetem Braille'a, duży druk, dostosowane książki elektroniczne i książki mówione oraz nadania radiowe.
- (8) W ramach obowiązkowego wyjątku przewidzianego w niniejszej dyrektywie należy także ograniczyć prawo do zwielokrotniania utworu, tak aby umożliwić wszelkie działania, które są niezbędne w celu dokonania zmian lub przekształcenia lub dostosowania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną w taki sposób, aby umożliwić wyprodukowanie kopii utworu w dostępnym formacie umożliwiającym beneficjentom dostęp do tego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną. Obejmuje to zapewnienie rozwiązań niezbędnych do przeszukiwania informacji w kopii w dostępnym formacie. Obejmuje to również zmiany, które mogłyby być wymagane w przypadku, gdy format utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną jest już dostępny dla niektórych beneficjentów, lecz mógłby być niedostępny dla innych beneficjentów ze względu na odmienne rodzaje ograniczeń lub niepełnosprawności, lub różnice pod względem stopnia takich ograniczeń lub niepełnosprawności.

- (9) Dozwolone sposoby korzystania przewidziane w niniejszej dyrektywie powinny obejmować wykonywanie kopii w dostępnych formatach dla beneficjentów albo upoważnionych podmiotów zajmujących się zaspokajaniem ich potrzeb, bez względu na to, czy te upoważnione podmioty są organizacjami publicznymi czy prywatnymi, w szczególności bibliotekami, placówkami edukacyjnymi i innymi organizacjami nienastawionymi na zysk, których jednym z podstawowych zadań, zobowiązaniem instytucjonalnym lub elementem misji realizowanej w interesie publicznym jest świadczenie usług na rzecz osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem. Sposoby korzystania określone w niniejszej dyrektywie powinny również obejmować wykonywanie, na wyłączny użytek beneficjentów, kopii w dostępnych formatach przez osobę fizyczną, która czyni to w imieniu beneficjenta lub która pomaga beneficjentowi w wykonaniu takich kopii. Kopie w dostępnych formatach powinny być wykonywane jedynie w odniesieniu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, do których beneficjenci lub upoważnione podmioty mają zgodny z prawem dostęp. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby wszelkie postanowienia umowne służące uniknięciu lub ograniczeniu w jakikolwiek sposób stosowania wyjątku nie wywoływały skutków prawnych.
- (10) Wyjątek przewidziany w niniejszej dyrektywie powinien pozwalać upoważnionym podmiotom na wykonywanie i rozpowszechnianie, w internecie i poza nim w Unii, objętych zakresem stosowania niniejszej dyrektywy kopii utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w dostępnych formatach. Niniejsza dyrektywa nie powinna nakładać na upoważnione podmioty obowiązku wykonywania i rozpowszechniania takich kopii.

(11) Należy zapewnić, aby kopie w dostępnych formatach wykonane w jednym państwie członkowskim mogły być udostępniane we wszystkich państwach członkowskich w celu zapewnienia ich większej dostępności na całym rynku wewnętrznym. Pozwoliłoby to ograniczyć zapotrzebowanie na powielanie pracy przy wykonywaniu kopii tego samego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną w dostępnych formatach na terytorium całej Unii, co zapewniłoby oszczędności i zwiększenie efektywności. Niniejsza dyrektywa powinna zatem zapewnić, aby kopie w dostępnych formatach wykonane przez upoważnione podmioty w którymkolwiek z państw członkowskich mogły być rozprowadzane i dostępne dla beneficjentów i upoważnionych podmiotów w całej Unii. W celu wspierania takiej wymiany transgranicznej oraz w celu ułatwienia upoważnionym podmiotom wzajemnej identyfikacji i współpracy, należy zachęcać do dobrowolnej wymiany informacji dotyczących nazw i danych kontaktowych upoważnionych podmiotów mających siedzibę w Unii, w tym również dostępnych stron internetowych. Państwa członkowskie powinny zatem przekazywać Komisji informacje otrzymane od upoważnionych podmiotów. Nie powinno to oznaczać, że państwa członkowskie są zobowiązane do sprawdzenia kompletności i dokładności takich informacji lub ich zgodności z prawem krajowym transponującym niniejszą dyrektywę. Komisja powinna udostępniać takie informacje online w centralnym punkcie informacyjnym na poziomie Unii. Mogłoby to także pomóc upoważnionym podmiotom, jak również beneficjentom i podmiotom uprawnionym, w nawiązaniu kontaktu z upoważnionymi podmiotami w celu uzyskania dalszych informacji, zgodnie z przepisami zawartymi w niniejszej dyrektywie i w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/...¹⁺.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/ ... z dnia ... w sprawie transgranicznej wymiany między Unią a państwami trzecimi kopii w dostępnych formatach określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi, z korzyścią dla osób niewidomych, słabowidzących lub z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem (Dz.U. L ...).

⁺ Dz.U. – proszę wstawić numer rozporządzenia zawartego w dokumencie 2016/0279(COD).

Wspomniany centralny punkt informacyjny powinien mieć charakter uzupełniający w stosunku do punktu informacyjnego, który ma zostać stworzony przez Biuro Międzynarodowe Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), jak przewidziano w traktacie z Marrakeszu, w celu ułatwienia identyfikacji upoważnionych podmiotów i współpracy między nimi na szczeblu międzynarodowym.

- (12) Aby zwiększyć dostępność kopii w dostępnych formatach oraz aby zapobiegać niedozwolonemu rozpowszechnianiu utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, upoważnione podmioty zajmujące się wprowadzaniem do obrotu, publicznym komunikowaniem lub publicznym udostępnianiem kopii w dostępnych formatach powinny wypełniać określone obowiązki.
- (13) Wymogi dotyczące wydawania zezwoleń lub uznawania, które państwa członkowskie mogą stosować wobec upoważnionych podmiotów, takie jak wymogi związane ze świadczeniem usług o charakterze ogólnym na rzecz beneficjentów, nie powinny uniemożliwiać podmiotom objętym zakresem definicji upoważnionego podmiotu na mocy niniejszej dyrektywy stosowania sposobów korzystania dozwolonych na mocy niniejszej dyrektywy.

- (14) Ze względu na szczególny charakter wyjątku przewidzianego w niniejszej dyrektywie, jego szczególny zakres, a także potrzebę zagwarantowania beneficjentom pewności prawa, nie należy zezwalać państwom członkowskim na nakładanie dodatkowych wymogów dotyczących stosowania wyjątku - takich jak uprzednia weryfikacja dostępności na rynku utworów w dostępnych formatach - innych niż wymogi ustanowione w niniejszej dyrektywie. Należy zezwolić państwom członkowskim jedynie na stosowanie systemów rekompensat w odniesieniu do dozwolonych sposobów korzystania przez upoważnione podmioty z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. W celu uniknięcia obciążeń dla beneficjentów, zapobiegania powstawaniu przeszkód w transgranicznym rozpowszechnianiu kopii w dostępnych formatach oraz uniknięcia nadmiernych wymogów w odniesieniu do upoważnionych podmiotów ważne jest, aby możliwość stosowania przez państwa członkowskie takich systemów rekompensat była ograniczona.

Systemy rekompensat nie powinny w związku z tym wymagać od beneficjentów uiszczania opłat. Powinny one mieć zastosowanie jedynie do sposobów korzystania przez upoważnione podmioty mające siedzibę na terytorium państwa członkowskiego przewidującego taki system i nie powinny wymagać uiszczania opłat przez upoważnione podmioty mające siedzibę w innych państwach członkowskich lub państwach trzecich, które są stronami traktatu z Marrakeszu. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby wymogi w odniesieniu do transgranicznej wymiany kopii w dostępnych formatach w ramach takich systemów rekompensat nie były bardziej uciążliwe niż w przypadku gdy nie występuje element transgraniczny, w tym również w odniesieniu do formy i możliwego poziomu rekompensaty. Przy określaniu poziomu rekompensaty należy odpowiednio wziąć pod uwagę niekomercyjny charakter działalności upoważnionych podmiotów, cele związane z interesem publicznym, które realizuje niniejsza dyrektywa, interesy beneficjentów wyjątku, ewentualne szkody dla podmiotów uprawnionych oraz potrzebę zapewnienia transgranicznego rozpowszechniania kopii w dostępnych formatach. Należy uwzględnić okoliczności szczególne dla każdego przypadku, wynikające z wykonania danej kopii w dostępnym formacie. Jeżeli szkoda poniesiona przez podmiot uprawniony jest niewielka, nie powinno powstać z tego tytułu zobowiązanie do wypłacenia rekompensaty.

- (15) Istotne jest, aby wszelkie przetwarzanie danych osobowych w ramach niniejszej dyrektywy odbywało się z poszanowaniem praw podstawowych, w tym prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz prawa do ochrony danych osobowych zgodnie z art. 7 i 8 Karty, a bezwzględnie konieczne jest, aby każde takie przetwarzanie odbywało się również zgodnie z dyrektywami Parlamentu Europejskiego i Rady 95/46/WE¹ i 2002/58/WE², które regulują przetwarzanie danych osobowych, które może być dokonywane przez upoważnione podmioty w ramach niniejszej dyrektywy i pod nadzorem właściwych organów państw członkowskich, w szczególności niezależnych organów publicznych wyznaczonych przez państwa członkowskie.
- (16) Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, której Unia jest stroną, gwarantuje osobom niepełnosprawnym prawo dostępu do informacji i edukacji oraz prawo do udziału w życiu kulturalnym, gospodarczym i społecznym, na równych zasadach z innymi osobami. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych zobowiązuje strony do podejmowania wszelkich odpowiednich kroków, zgodnie z prawem międzynarodowym, w celu zapewnienia, aby przepisy chroniące prawa własności intelektualnej nie stanowiły nieuzasadnionej lub dyskryminującej przeszkody w dostępie osób niepełnosprawnych do materiałów kulturalnych.

¹ Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.U. L 281 z 23.11.1995, s. 31). Dyrektywa ta zostanie uchylona i zastąpiona, ze skutkiem od dnia 25 maja 2018 r., rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

² Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywa o prywatności i łączności elektronicznej) (Dz.U. L 201 z 31.7.2002, s. 37).

- (17) Zgodnie z Kartą zabronione są wszelkie formy dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, a prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności jest uznane i przestrzegane w Unii.
- (18) Celem przyjęcia niniejszej dyrektywy jest zapewnienie przez Unię beneficjentom dostępu do książek i innych materiałów drukowanych w dostępnych formatach na całym rynku wewnętrznym. Niniejsza dyrektywa stanowi zatem zasadniczy pierwszy krok do poprawy dostępu osób niepełnosprawnych do utworów.
- (19) Komisja powinna dokonać oceny sytuacji w zakresie dostępności utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w dostępnych formatach, innych niż te wchodzące w zakres stosowania niniejszej dyrektywy, a także dostępności utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w dostępnych formatach dla osób z innymi niepełnosprawnościami. Ważne jest, aby Komisja dokładnie śledziła rozwój sytuacji w tym zakresie. W razie potrzeby można rozważyć zmiany zakresu niniejszej dyrektywy na podstawie sprawozdania przedstawionego przez Komisję.
- (20) Państwom członkowskim należy zezwolić na dalsze ustanawianie wyjątków lub ograniczeń na korzyść osób niepełnosprawnych w przypadkach, które nie wchodzą w zakres stosowania niniejszej dyrektywy, w szczególności w odniesieniu do utworów i innych przedmiotów objętych ochroną oraz niepełnosprawności innych niż wchodzące w zakres stosowania niniejszej dyrektywy, na podstawie art. 5 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE. Niniejsza dyrektywa nie uniemożliwia państwom członkowskim ustanawiania wyjątków lub ograniczeń w odniesieniu do praw, które nie są zharmonizowane na podstawie unijnych ram dotyczących prawa autorskiego.
- (21) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie oraz w konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Niniejszą dyrektywę należy interpretować i stosować zgodnie z tymi prawami i zasadami.

- (22) Traktat z Marrakeszu nakłada określone obowiązki dotyczące wymiany kopii w dostępnych formatach między Unią a państwami trzecimi, które są stroną tego traktatu. Środki wprowadzane przez Unię w celu wypełnienia tych zobowiązań są zawarte w rozporządzeniu (UE) 2017...⁺, które należy interpretować w związku z niniejszą dyrektywą.
- (23) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie poprawa dostępu w Unii do utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi dla osób niewidomych, osób słabowidzących i osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznawanie się z drukiem, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na rozmiary i skutki działań możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.
- (24) Zgodnie ze wspólną deklaracją polityczną państw członkowskich i Komisji z dnia 28 września 2011 r. dotyczącą dokumentów wyjaśniających¹, państwa członkowskie zobowiązały się do złożenia, w uzasadnionych przypadkach, wraz z powiadomieniem o transpozycji, jednego lub większej liczby dokumentów wyjaśniających związku między elementami dyrektywy a odpowiadającymi im częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych. W odniesieniu do niniejszej dyrektywy ustawodawca uznaje, że przekazanie takich dokumentów jest uzasadnione,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

⁺ Dz.U.: proszę wstawić numer rozporządzenia zawartego w dokumencie 2016/0279(COD).

¹ Dz.U. C 369 z 17.12.2011, s. 14.

Artykuł 1
Przedmiot i zakres stosowania

Celem niniejszej dyrektywy jest dalsza harmonizacja prawa Unii mającego zastosowanie do prawa autorskiego i praw pokrewnych w ramach rynku wewnętrznego, poprzez ustanowienie zasad dotyczących wykorzystywania określonych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną bez zezwolenia podmiotu uprawnionego, z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących lub osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem.

Artykuł 2
Definicje

Na potrzeby niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „utwór lub inny przedmiot objęty ochroną” oznacza utwór w postaci książki, czasopisma, gazety, magazynu lub innego rodzaju tekstu pisanego, notacji, w tym zapisu nutowego, oraz związanych z nimi ilustracji, we wszelkich formach - w tym w formach dźwiękowych takich jak książki mówione oraz w formacie cyfrowym - który jest chroniony prawem autorskim lub prawami pokrewnymi i został opublikowany lub w inny zgodny z prawem sposób publicznie udostępniony;
- 2) „beneficjent” oznacza, niezależnie od jakichkolwiek innych niepełnosprawności, osobę:
 - a) niewidomą;
 - b) z niepełnosprawnością wzroku niepoddającą się korekcji w takim stopniu, aby funkcja wzroku tej osoby stała się zasadniczo równoważna z funkcją wzroku osoby bez takiej niepełnosprawności, i która w związku z tym nie jest w stanie czytać utworów drukowanych w zasadniczo takim samym stopniu jak osoba bez takiej niepełnosprawności;

- c) która ma ograniczoną zdolność postrzegania lub czytania i która w związku z tym nie jest w stanie czytać utworów drukowanych w zasadniczo takim samym stopniu jak osoba bez takiego ograniczenia; lub
 - d) która ze względu na inną niepełnosprawność fizyczną nie jest w stanie trzymać książki lub posługiwać się nią, lub też skupić wzroku lub poruszać oczami w stopniu umożliwiającym normalne czytanie;
- 3) „kopia w dostępnym formacie” oznacza kopię utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, wykonaną w inny sposób lub w innej formie, co zapewnia beneficjentowi dostęp do utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, w tym również umożliwia danej osobie dostęp równie skuteczny i wygodny jak ten, z którego korzystają osoby bez jakichkolwiek ograniczeń lub niepełnosprawności, o których mowa w pkt 2;
- 4) „upoważniony podmiot” oznacza podmiot, który został upoważniony lub uznany przez państwo członkowskie do prowadzenia na zasadzie niekomercyjnej działalności na rzecz beneficjentów w zakresie edukacji, szkoleń, czytania adaptacyjnego lub dostępu do informacji. Pojęcie to obejmuje również instytucje publiczne lub organizacje nienastawione na zysk oferujące takie same usługi beneficjentom w ramach swoich głównych działań, obowiązków instytucjonalnych lub w ramach swoich zadań realizowanych w interesie publicznym.

Artykuł 3

Dozwolone korzystanie

1. Państwa członkowskie przewidują wyjątek, zgodnie z którym nie wymagają zezwolenia podmiotu jakiegokolwiek prawa autorskiego lub praw pokrewnych w odniesieniu do utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną na mocy art. 5 i 7 dyrektywy 96/9/WE, art. 2, 3 i 4 dyrektywy 2001/29/WE, art. 1 ust. 1, art. 8 ust. 2 i 3 i art. 9 dyrektywy 2006/115/WE oraz art. 4 dyrektywy 2009/24/WE w odniesieniu do jakichkolwiek czynności koniecznych do:
 - a) wykonania przez beneficjenta lub osobę działającą w jego imieniu kopii w dostępnym formacie utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, do którego beneficjent ma zgodny z prawem dostęp na wyłączny użytek beneficjenta; oraz
 - b) wykonania przez upoważniony podmiot kopii w dostępnym formacie utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, do których upoważniony podmiot ma zgodny z prawem dostęp, lub komunikowania, udostępniania, wprowadzania do obrotu lub użyczania kopii w dostępnym formacie beneficjentowi lub innemu upoważnionemu podmiotowi na zasadzie niekomercyjnej na wyłączny użytek beneficjenta.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby żadna kopia w dostępnym formacie nie naruszała integralności utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, przy jednoczesnym należytych uwzględnieniu zmian niezbędnych do udostępniania utworów w innych formatach.
3. Wyjątek przewidziany w ust. 1 ma zastosowanie jedynie w określonych szczególnych przypadkach, które nie stoją w sprzeczności ze zwykłym wykorzystywaniem utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie naruszają w sposób nieuzasadniony uzasadnionych interesów podmiotu uprawnionego.

4. Art. 6 ust. 4 akapity pierwszy, drugi, trzeci i piąty dyrektywy 2001/29/WE mają zastosowanie do wyjątku określonego w ust. 1 niniejszego artykułu.
5. Państwa członkowskie zapewniają, aby wyjątek przewidziany w ust. 1 nie mógł zostać wyłączony postanowieniami umownymi.
6. Państwa członkowskie mogą przewidzieć, że sposoby korzystania dozwolone na mocy niniejszej dyrektywy, jeżeli stosowane są przez upoważnione podmioty mające siedzibę na ich terytorium, podlegają systemom rekompensat w granicach przewidzianych w niniejszej dyrektywie.

Artykuł 4

Kopie w dostępnych formatach na rynku wewnętrznym

Państwa członkowskie zapewniają, aby upoważniony podmiot mający siedzibę na ich terytorium mógł wykonywać czynności, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b), na rzecz beneficjenta lub innego upoważnionego podmiotu z siedzibą w którymkolwiek państwie członkowskim. Państwa członkowskie zapewniają również beneficjentowi lub upoważnionemu podmiotowi mającemu siedzibę na ich terytorium możliwość pozyskiwania kopii w dostępnych formatach od upoważnionego podmiotu mającego siedzibę w którymkolwiek państwie członkowskim lub możliwość dostępu do takiej kopii.

Artykuł 5

Obowiązki upoważnionych podmiotów

1. Państwa członkowskie przewidują, że upoważniony podmiot mający siedzibę na ich terytorium, wykonujący czynności, o których mowa w art. 4, ustanawia i stosuje własne praktyki w celu zapewnienia, aby:
 - a) wprowadzał on do obrotu, komunikował lub udostępniał kopie w dostępnych formatach wyłącznie beneficjentom lub innym upoważnionym podmiotom;
 - b) podejmował on odpowiednie kroki służące zniechęceniu do niedozwolonego zwielokrotniania, wprowadzania do obrotu, publicznego komunikowania lub publicznego udostępniania kopii w dostępnych formatach;
 - c) wykazywał należyłą staranność w postępowaniu z utworami i innymi przedmiotami objętymi ochroną oraz ich kopiami w dostępnych formatach oraz prowadził dokumentację takiego postępowania; oraz
 - d) publikował i aktualizował, w stosownych przypadkach na swojej stronie internetowej lub za pośrednictwem innych kanałów w internecie lub poza nim, informacje dotyczące sposobu, w jaki wypełnia obowiązki określone w lit. a)–c).

Państwa członkowskie zapewniają, aby praktyki, o których mowa w akapicie pierwszym, zostały ustanowione i były stosowane w pełnym poszanowaniu przepisów, o których mowa w art. 7, mających zastosowanie do przetwarzania danych osobowych beneficjentów.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby upoważniony podmiot mający siedzibę na ich terytorium, wykonujący czynności, o których mowa w art. 4, przekazywał, w przystępny sposób i na żądanie, beneficjentom, innym upoważnionym podmiotom lub podmiotom uprawnionym następujące informacje:
 - a) wykaz utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których kopie w dostępnych formatach posiada, a także informacje o dostępnych formatach; oraz
 - b) nazwy i dane kontaktowe upoważnionych podmiotów, z którymi prowadzi wymianę kopii w dostępnych formatach zgodnie z art. 4.

Artykuł 6

Przejrzystość i wymiana informacji

1. Państwa członkowskie zachęcają upoważnione podmioty mające siedzibę na ich terytorium, wykonujące czynności, o których mowa w art. 4 niniejszej dyrektywy oraz w art. 3 i 4 rozporządzenia (UE) 2017/...⁺, do podawania im, na zasadzie dobrowolności, ich nazw i danych kontaktowych.
2. Państwa członkowskie przekazują Komisji informacje otrzymane na podstawie ust. 1. Komisja publicznie udostępnia takie informacje online w centralnym punkcie informacyjnym oraz aktualizuje je.

⁺ Dz.U. – proszę wstawić numer rozporządzenia zawartego w dokumencie 2016/0279(COD).

Artykuł 7
Ochrona danych osobowych

Przetwarzanie danych osobowych prowadzone w ramach niniejszej dyrektywy odbywa się zgodnie z dyrektywami 95/46/WE i 2002/58/WE.

Artykuł 8
Zmiana w dyrektywie 2001/29/WE

W dyrektywie 2001/29/WE art. 5 ust. 3 lit. b) otrzymuje brzmienie:

- „b) korzystania, z korzyścią dla osób z niepełnosprawnością, odnoszącego się bezpośrednio do niepełnosprawności oraz o charakterze niekomercyjnym, w zakresie, w jakim wymaga tego dany rodzaj niepełnosprawności, z zastrzeżeniem obowiązków państw członkowskich wynikających z dyrektywy (UE) 2017/... * +;”.

* Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/... z dnia ... w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących lub osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznawanie się z drukiem, oraz w sprawie zmiany dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L ...).”.

+ Dz.U. Proszę wpisać odesłanie do niniejszej dyrektywy (dokument 2016/0278(COD)).

Artykuł 9
Sprawozdawczość

Do dnia ... [trzy lata po dniu wejścia w życie niniejszej dyrektywy] Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie na temat dostępności dla beneficjentów utworów i innych przedmiotów objętych ochroną innych niż te, o których mowa w art. 2 pkt 1, w dostępnych formatach, a także dostępności utworów i innych przedmiotów objętych ochroną dla osób z niepełnosprawnościami innymi niż te, o których mowa w art. 2 pkt 2, na rynku wewnętrznym. Sprawozdanie będzie uwzględniać rozwój w dziedzinie odnośnych technologii oraz będzie zawierać ocenę zasadności rozszerzenia zakresu stosowania niniejszej dyrektywy w celu poprawy dostępu do innych rodzajów utworów i innych przedmiotów objętych ochroną oraz poprawy dostępu dla osób z niepełnosprawnościami innymi, niż te, które wchodzą w zakres stosowania niniejszej dyrektywy.

Artykuł 10
Przegląd

1. Do dnia ... [sześć lat po dniu wejścia w życie niniejszej dyrektywy] Komisja przeprowadzi ocenę niniejszej dyrektywy i przedstawi Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie zawierające główne wnioski, w stosownych przypadkach wraz z wnioskami dotyczącymi zmiany dyrektywy. Taka ocena będzie obejmować ocenę wpływu wywieranego przez systemy rekompensat przewidziane przez państwa członkowskie zgodnie z art. 3 ust. 6 na dostępność kopii w dostępnych formatach oraz ich wymianę transgraniczną. Sprawozdanie Komisji będzie uwzględniać opinie odpowiednich podmiotów społeczeństwa obywatelskiego oraz organizacji pozarządowych, w tym organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne i osoby starsze.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji informacje niezbędne do przygotowania sprawozdania, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, oraz przygotowania sprawozdania, o którym mowa w art. 9.
3. Państwo członkowskie, które ma uzasadnione powody, by uznać, że wdrożenie niniejszej dyrektywy wywiera znaczący negatywny wpływ na kierowaną do beneficjentów komercyjną dostępność utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w dostępnych formatach, może poddać tę sprawę pod rozwagę Komisji, wraz ze wszelkimi odnośnymi dowodami. Komisja uwzględnia te dowody przy sporządzaniu sprawozdania, o którym mowa w ust. 1.

Artykuł 11

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy w terminie ... [12 miesięcy po dniu wejścia w życie niniejszej dyrektywy]. Niezwłocznie przekazują Komisji tekst tych przepisów.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Sposób dokonywania takiego odniesienia określany jest przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinie objętej zakresem niniejszej dyrektywy.

Artykuł 12
Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 13
Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w...

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodniczący
